

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt pirmieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2019 m. spalio 25 d.

Nr. 40 (1350)

Minime Nepriklausomybės kovų metus

Aldona KALESNIKIENĖ

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Ukmergės filialo nariai, norėdami paminėti ir pagerbti 1919–1920 metais kovoju sius Lietuvos savanorius, dalyvavo įvairiuose, šiaip progai skirtuose renginiuose.

Pirmausia filialo nariai lankėsi Vilniuje Signatarų namuose ir Valdovų rūmuose, kur labai išsamiai sužinojo, kaip kūrėsi mūsų valstybę, kaip ją puoselėjo ir gynė mūsų protėviai, kaip ją kūrė mūsų tėvai ir seneliai jau 20 amžiaus pradžioje. Kiek reikėjo pastangų, ištvermės, jėgų ir gyvybių paaukti, kad būtų išsaugotos ir išeisintos Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto nuostatos.

Taip pat filialo nariai aplankė ir Musninkuose Nepriklausomybės kovų savanoriams pastatytą paminklą, kuriamė yra ir vieno iš filialo narių senelio pardavė. Tai Jonas Leščius.

Rugsėjo 22 dieną entuziastų pastangomis Kiauklių miestelyje, Širvintų rajone (ilgą laiką buvo Šešuolių valsčiaus teritorija, Ukmergės rajonas), buvo atidengta atminimo lenta

LPKTS Ukmergės filialo pirmininkė A. Kalesnikienė su Širvintų šauliais

Gražios iškilmės Lygumų miestelyje

Erika KIŽIENĖ

Lygumuose, Pakruojo raj., pasveikinti mokytojai, pagerbtas Lietuvos kario savanorio, šaulio, mokytojo Stasio Kelpšos ir 1941 metų birželio sukilėlių atminimas

„Ar susimąstome, ką darytume, jei ne šiaip abstrakčiais žodžiais reikėtų ginti šalies laisvę. Jei okupantas ateitų į mūsų kiemą, į mūsų miestelį, sėdetų mūsų mokykloje, mūsų bažnyčioje. Kaip elgtumės: ar susitaikytume tyliai nuleidę akis, ar bendradarbiautume, o gal priešintumės ir gintume savo tikrovę? Nes galimybė kalbėti savo kalba, laisvai kurti ir spręsti savo likimą yra vertybė. Nepamainoma, nedaloma ir nepakeičiamą, – tokiais žodžiais į susirinkusiuosius Lygumų kapuose prie Lietuvos kario savanorio, šaulio, mokytojo Stasio Kelpšos ir 1941 metų birželio sukilėlių memorialo kreipėsi Lietuvos Respublikos Seimo narė, šaulė Gintarė Skaistė.

Iškilmės Lygumų miestelyje prasidėjo karių ir jaunuju šaulių rikiuote prie Vytauto Didžiojo paminklo Nepriklausomybės aikštėje, kurią papildė Lygumų pagrindinės mokyklos mokytojai, moksleiviai, lygumiečiai ir svečiai: Lietuvos Respublikos Seimo narė Gintarė Skaistė, Pakruojo rajono savivaldybės tarybos narė Erika Kižienė.

Minėjimo dalyviai prie paminklo Lygumuose

bės administracijos direktorė Ilona Gelažnikienė, Kultūros paveldo departamento direktoriaus pavaduotojas Audrius Skaistys, Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės vadės ats. plk. ltn. Kazimiras Čiuplinskas, Pakruojo rajono savivaldybės tarybos narė Erika Kižienė.

šio krašto Nepriklausomybės kovų dalyviams pagerbti.

Kiauklių bažnyčioje šv. Mišias aukojo kunigas A.Jasionis. Ganytojas akcentavo amžinųjų vertybų – tėvynės meilės, gerumo, jautrumo, pasiaukojimo, tikėjimo, laisvės – būtinumą.

(keliamas į 7 psl.)

Girelėje pašventintas vilties kryžius

Zita VĘŽIENĖ

1946 metų vasario 23 dieną Pakruojo rajone, Uniūnų kame, Medzeliauskų sodyboje buvo apsupty besiilsintys partizanai. Vyrai nepasidavė priesams, kovėsi iki paskutinio kraujo lašo. Kovoje su enkavedistais ir stribais žuvo 22 laisvės kovotojai. Jų kūnai buvo niekinami Pasvalyje, vėliau 12 iš jų ir Joniškelyje.

Kovo 3-iosios naktį šių partizanų kūnus stribai nuvežė prie Girelės miško (Pasvalio rajonas) ir prie audros nuvirtusio ažuolo štabeliavo kaip malakas, apiberdami atsivežtais šiaudais. Vėliau jie buvo uždegti. Tačiau kovojo kūnai nesudegė. Juos aptiko varnos. Vietiniai gyventojai kreipėsi į tuo metinę valdžią, reikalaudami juos palaidoti. Tačiau buvo leista palaikus užkasti tik ten, kur jie buvo deginami: be artimųjų, be kunigo, be jokių laidojimo ceremonijų.

„Čia ne kapas, o vilties paminklas, liudijantis apie sovietmečio nusikaltimus ir tikėjimą, kad panašūs įvykiai niekada nepasikartos, kad čia kankinti Lietuvos patriotai niekada nebūs pamiršti“, – sakė klebonas V. Liuima.“

Sovietmečiu buvo stengiamasi visa tai ištrinti iš atminties. Deja, nepavyko. 1990 metais tuometinis Joniškėlio klebonas Benediktas Urbonas niekinimo vietoje pašventino kryžių. Vėliau šioje vietoje buvo pastatytas ir paminklinis akmuo su žuvusių partizanų pavardėmis, slapyvardžiais, gimimo ir mirties datomis. Atminimo vieta buvo aptverta metaline tvorele. Uniūnuose žuvusio partizano Juozapo Žandario sesers Liucijos Žandarytės iniciatyva 1997–1998 metais Girelėje buvo vykdomi kassinėjimai, ieškoma žuvusių partizanų palaičių, tačiau niekas neatsiminėti tikslios užkasimo vietas ir jų rasti nepavyko. 1999 metais pastatytas kitas, jau ažuolinis, kryžius.

(keliamas į 4 psl.)

Metas emigrantams sugržti

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Turbūt nesuklysta tie, kurie mano, kad masinė gyventojų emigracija yra didžiausia Lietuvos nelaimė, panaši į tautos savižudybę. Ji prasidėjo nuo 1944 metų, kai iki pusės milijono žmonių pirma besitraukiančios vokiečių kariuomenės, bėgdami nuo raudonojo teroro, patraukė į Vakarus, nors ten jų niekas nelaukė. Juos galima pateisinti, nes jie bėgo nuo realios grėsmės jų laisvei ir gyvybei. Žmonės tikėjosi po kelių mėnesių sugržti, kai Vokietijoje susitiks ir (jų įsitikinimu) susikaus sovietų ir Vakarų sąjungininkų kariuomenės, ir Stalinui bus liepta sugržti į savo 1939 metų teritoriją.

Tai buvo ne tik lietuvių, bet ir visų Vidurio ir Rytų tautų didžioji svajone. Deja, ji svajone ir pasiliko iki Berlyno sienos griuvimo vokiečiams, o kitims dar ilgiau.

Karo metais naciai nužudė apie 90 tūkstančių mūsų žydų ir į priverčiamųjų darbų konklagerius išsiuntė apie 50 tūkstančių lietuvių. Daug jų negrįzo. 1944 metais prasidėjo sovietų represijos. Ištremta ir uždaryta į kalėjimus bei lagerius apie 360 tūkstančių nekaltų šviesiausių ir darbščiausių žmonių.

Vėliau beveik visi išgyvenė tremtiniai ir politiniai kaliniai į Lietuvą sugržo. Nors čia jų taip pat niekas nelaukė. O Sibire jiems buvo žadami kelis kartus didesni atlyginimai nei buvo Lietuvoje. Juos šaukė tėviškė ir tévynė. Jie buvo tikri patriotai. O iš Vakarų sugržo mažai. Teisingas buvo senovės romiečių posakis „Iš Kapujos negrįžama“. (Kapujos miestas Italijos pietuose buvo Romos auksinio jaunimo pamėgtai poiliavimo vieta.)

Kodėl paliko tévynę po nepriklausomybės paskelbimo

Tokia skaudi mūsų tautos 20 amžiaus istorija. Bet kokie pavojai vertė lietuvius palikti tévynę po nepriklausomybės paskelbimo? Tikrai bėgama ne

nuo represijų ir ne nuo bado. Neprieklausomoje Lietuvoje nei vieno, nei kita nebubo. Bet buvo didelis noras gyventi geriau už kitus ir turėti daug pinigų. Tik tévynės meilės jausmo nebuvo. Kalbama, kad vos ne milijonas vėl paliko tévynę ir savo tévus vargelį vargti. Na gal ne milijonas, bet pusė jo tikrai. Vien Didžiojoje Britanijoje jų pri-skaičiuojama apie 200 tūkstančių. Manoma, jog ten yra apsigyvenę pusė visų mūsų emigrantų.

Nesuprantama, kodėl iki šiol né vienai Lietuvos Vyriausybei masinė piliečių emigracija nerūpėjo. Važiuoja, tegul sau važiuoja. Igis patirties, uždirbs pinigų ir sugržę investuos. Deja, nors Lietuvoje gyvenimas sparčiai gerėja ir uždarbiai statybose ir aukštostas kvalifikacijos darbuose artėja prie ES vidurkio, grįžtančiųjų vis dar mažai. Neturiintiems kvalifikacijos ir jos neiginiems emigracijoje, sunku gauti čia darbą, ypač periferijoje.

Emigrantų susigrąžinimas turėtų būti didžiausias rūpestis kaimiškojioms savivaldybėms. Kai kurios rūpinasi, ieško išvykusių savo žmonių, informuoja juos apie galimybes gauti darbą, vaikų darželį, išsigytį būstą, sąlygas mokytis vaikams, prastai kalbantiems lietuviškai. Kitos nedaro nieko, tik pra-

šo atsiusti jiems iš Vilniaus mokytojų, gydytojų ir kitų specialistų.

Statistika byloja, kad nuo 1990 metų emigravo ketvirtadalis gyventojų. Nors ekonominė situacija gerėja, emigracija nemaząta. Pernai per 11 mėnesių išvyko 54,6 tūkstančio žmonių, o sugržta tik po keliolika tūkstančių. Dauguma savivaldybių nekonkuruoja dėl žmonių.

Iš Baltijos šalių tik Lietuvoje migracijos rodikliai vis dar išlieka neigiami. Pernai iš viso Lietuva neteko 14,9 tūkstančio gyventojų. Iš 2018 metais imigravusių net 43 proc. buvo užsieniečiai. 2019 metais fiksuojami teigiami migracijos rodikliai dėl gerėjančių galimybių susirasti darbą, kylančio darbo užmokesčio. Per pirmuosius penkis mėnesius imigravo 18 893 žmonės, emigravo 15 996 asmenys.

Pats metas grįžti

Kodėl dabaryra pats metas emigrantams sugržti? Ir net reikia paskubėti, nes Lietuvoje kuriamas daug gerai apmokamų ir įdomių darbo vietų. Nesuskubusiems gali jų pritrūkti. Vilniuje, Kauñe, Klaipėdoje, Panevėžyje ir kituose miestuose randasi vis daugiau užsienio investuotojų, jų kuriamose įmonėse ir gamyklose europietiška darbo kultūra ir darbo užmokesčis. Kaip pavyzdį ga-

Dr. Povilas Jakučionis

lima paminėti Kauno LEZ pradėjusi veikti vokiečių medicinos priemonių gamykla, kurioje dirba apie 1000 darbuotojų, iš jų apie 100 grįžusių emigrantų. Kita įmonė „Holister“ Kauno rajone nuo birželio dirba 142 darbuotojai. Gamybą plečiant, čia bus sukurti 500 darbo vietų. Čia gaminami stomos priežiūros produktais skirti Europos rinkai. Bendradarbiaujama su Kauno technologijos ir Lietuvos sveikatos mokslų universitetais. Panašūs poslinkiai vyksta Panevėžio, Alytaus ir kituose miestuose. Visa tai nuteikia optimistiškai.

Luminor banko vyriausasis ekonomistas Žygimantas Mauricas mano, kad didėjantys atlyginimai ir maža infliacija padeda Lietuvai artėti prie Vakarų pragyvenimo lygio. Sparčiai auga BVP. 2004 metų darbo užmokesčio skirtumas tarp Lietuvos ir Vokietijos buvo aštuoni kartai, o dabar atsiliekame tris kartus, o pagal gyventojų perkamąjį galią tik du kartus. Turima galvoje tai, kad Lietuvoje prekių ir paslaugų kainos yra mažesnės.

Ko reikia, kad mūsų niekas niekada neokupuotų

Laurenas KASCIŪNAS

Piliečių vaidmuo ginant savo šalį yra neabejotinai svarbus, ypač dabar, pasikeitusios geopolitinės ir saugumo situacijos kontekste, kada karų objektu ir tikslu yra tapusi ne konkreti teritorija, o visuomenė. Bet kuris agresorius, prieš pradēdamas aktyvius karinius veiksmus prieš kurią nors šalį, visada siekia įvertinti jos gynybinį potencialą, visuomenės valią gintis ir ją palaužti. Tam naudojamos įvairios priemonės: politinės, ekonominės, informacinės, kibernetinės, taip pat kriminaliniai ir teroristiniai veiksmai, po civilų gyventojų priedanga veikiantys sukilėlių ar samdinių būriai.

Ryškiausias to pavyzdys – Rusijos agresija prieš Ukrainą, kada taikos metu šioje nelegaliai veikė Rusijos specialiųjų operacijų kariai be atpažinimo ženklu arba Rusijos remiami vietiniai separatistai, siekdami destabilizuoti politinę padėtį, sukelti sumaištį, perimti svarbių objektų kontrolę. Taip pat tokius veiksmus lydi propagandos ir dezinformacijos srautas, bandant palaužti visuomenės valią gintis ir „paruošti dirvą“ platesnio masto kariniams veiksmams.

Kitaip tariant, karas būna pralaimėtas ne tada, kai teritoriją užima svetima kariuomenė ir okupacinis režimas imai dalinti pasus, statyti svetimus paminklus ar perrašinėti istoriją. Karas būna pralaimėtas tada, kai visuomenė praranda valią gintis ir priešintis.

Visuomenės atsparumas ir tapatybė

21 amžiaus pakirstos valios priešintis pavyzdys – Rusijos įvykdyta Krymo ir dailies Rytų Ukrainos okupacija. Krymas – išskirtinis atvejis. Du dešimtmečius po Ukrainos nepriklausomybės atkūrimo per valstybinius Rusijos informacinius kanalus buvo skiepijama, kad „Krymas néra Ukraina“, „Krymas – istorinė Rusijos žemė“. Tai veikė kaip radiacija, kai kasdien to poveikio nejauti, bet atėjus lemiam momentui prasideda „negrīžtami“ procesai: 2014 metų pavasarį pasirodžius „žaliesiems žmogeliukams“ šiame Ukrainos regione nebuvo visuomenės, kuri būtų pajėgi priešintis. Tuo tarpu Donbaso atvejis rodo, jog hibridinis karas, „žalieji žmo-

geliukai“ ir chaosas nežinant, kas ir prieš ką turi kovoti, įmanomas tik ten, kur nėra tautinės tapatybės, ryšio su bendruomene ir valstybe.

Kaip taikliai dar 2015 metais pastebėjo Anne Applebaum: „Doneckas, Slovjanskas, Kramatorskas yra pavyzdžiai to, kaip atrodo žemė be nacionalizmo: anarchiška, pilna parsiduoti pasirengusiu samdinių. Dauguma vietinių žmonių kovą stebi pasyviai ir yra pasirengę susitaikyti su bet kuria valdžia, kokią tik gaus. Tai yra žmonės, atsitiktinai apsigyvenę ten, kur gyvena, kurių tévai ar seneliai ten atvyko dėl sovietinio biurokrato įgeidžio, kurie nejaučia prieraišumo jokiai tautai arvalstybei. Tik žmonės, kurie jaučia tam tikrą atsidavimą savo visuomenei, tik tokie žmonės, kurie vertina sa-

Laurenas Kasciūnas

vo tautos kalbą, literatūrą ir istoriją, tik žmonės, kurie dainuoja tautines dainas ir kartoja tautines legendas, bus pasiryžę dirbtį dėl savo visuomenės“.

Kai tik Rusijos remiami separatistai įžengė į tas Ukrainos teritorijas, kur tautinė tapatybė buvo gyva, kur stipresnis asmens ryšys su bendruomene, ten okupacinės pajėgos ir sustojo.

(keliamas į 4 psl.)

Ivykiai, komentarai

Smilksta pasitikėjimas valstybės institucijomis

Antras žmogus po Prezidento galėtų trinti rankomis – jau kad sekasi, tai sekasi! Visą valstybę pribloškės konfliktas tarp Seimo kultūros komiteto pirmininko Ramūno Karbauskio ir Seimo pirmininko Viktoro Pranckiečio buvo užkopės į viršunes, kai nepavyko pastarojo nušalinti balsuojant Seime. Tiesą sakant, tas balsavimas buvo kažkokia parodija – tame dalyvavo tik 11 Seimo narių...

Tai visai ne cirkas

Ir štai – gaisras Alytuje! Visi, galima sakyti, pamiršo Seime vykstančias batalijas ir puolė „gesinti“ gaisro. Deja, gaisras Alytuje, įmonės UAB „Ekologistika“, padangų sandėliuose, palyginti yra menkniekis su tuo, ką turime aukščiausioje valstybės valdymo institucijoje. Kažkada TS-LKD narė Rasa Juknevičienė yra pasakiusi apie „valstiečių-žaliųjų“ atejimą į valdžią – tai „Kremliaus projektas“. Kai matai tokią valdančiosios daugumos veiklą Seime, imi galvoti, kad R. Juknevičienė buvo teisi: Seimo darbas ne tik trikdomas, bet ir smagiai kertama per šios institucijos prestižą, skatinamas nepasitikėjimas ja.

Pirmas toks akibrokštas buvo, kai Seime atsirado partija, kuri net nedalyavo rinkimuose – tai „socialdarbiečiai“, neišsitekę po viena saule su „socialdemokratais“, kai dalai partiečių tapo nepakelui su naujuoju partijos pirmininku Gintautu Palucku. „Valstiečiams-žaliams“ neužkliuvo toks reveransas. Paskui po Prezidento rinkimų sudaryta naujoji valdančioji dauguma, kurią ne vienas pilietis įvertino kaip žmonių, kurių išvis negalima prileisti prie valstybės valdymo (o ką jau bekalbėti apie paslaptis!), sambūri.

Dabar – pačių paskirto Seimo pirmininko vertimas, nes šis nesutiko pats atsistatydinti. Atkreipkite dėmesį – V. Pranckiečiui nepateikiami jokie konkretūs kaltinimai (pavyzdžiui, nekompetencija, priesaikos sulaužymas, interesų konfliktas ir pan.), tiesiog jis nereikalingas, nes atsirado nauja valdančioji dauguma, kurią sudarančioje koalicijoje buvo persiskirstyti postai. V. Pranckietis nesutinka būti stumdoma skudurine lėle, vadindamas tai vieno žmogaus ambicijomis. Praeitą savaitę, antradienį, Seime, atrodė, arteja atomazga. Kur tau! Patys organizavę balsavimą dėl V. Pranckiečio nuvertimo,

R. Karbauskio „valstiečiai-žalieji“ patys paliko salę ir balsavime nedalyvavo. 11 balsavusiųjų situacijos nepakeitė, V. Pranckietis liko poste. Bet tai nereiškė, jog viskas baigtą.

Agnė Širinskienės pastangomis buvo pasiekta, kad balsavimas dar kartą įvyktų, nors pagal įstatymus negalima tuopačiu klausimu balsuoti toje pačioje sesijoje antrą kartą. „Valstiečiai-žalieji“ pareiškė nepasitikėjimą... balsų skaičiavimo komisijai (nes buvo pakieisti keli jos nariai), taigi reikės balsuoti antrą kartą. (Pasirodo, komisijai nebuvę lengva suskaičiuoti net 11 balsų, galėjo ir suklysti!) Trumpai tariant, visa Lietuva tik ir tekalbėjo – „kada baigsis tas cirkas?“

„Pasirodo, komisijai nebuvę lengva suskaičiuoti net 11 balsų, galėjo ir suklysti! Trumpai tariant, visa Lietuva tik ir tekalbėjo – „kada baigsis tas cirkas?“

O štai čia aš nesutikčiau su visa Lietuva! Tai visai nepanašu į cirką, tai visai nejuokinga. Suprantama, daugybė žmonių nelabai paauskintų, ką tas Seimas veikia, tačiau tie žmonės ateina į rinkimus, o jiems jau beveik įkalta nuostata, kad ten visi „eina prie lovio“. Štai ir pabandyk tokiam rinkėjui paauskinti, kad Lietuva yra laisva šalis, kad žmonės patys sprendžia, kas turi valdyti jų šalį, kad sprendimus turi priimti išsilavinę žmonės, o ne eiliniai skandalistai ir apsišaukėliai. Deja, tokiam rinkėjui atrodo, kad geriausia išeitis būtų valdžioje dide lis ponas, kuris su pagaliu nuvaikytų kiaules nuo lovio. Nieko tokio, jei tas ponas dar ir rusiškai kalbėtų (gi prie rusų buvo geriau?). Ko ne Kremliaus

svajonė? Taigi destrukcija Seime – irgi Kremliai tinkantis rezultatas. Kitaip tariant, kad Lietuvoje piliečiai Seimą vertintų kaip cirką...

Pasekmės didesnės nei įsivaizduojame

Štai kodėl gaisras Alytuje valdančiai daugumai tiesiog išsigelbėjimo ratas. Netgi po šešių dienų dėmesys jam ne tik neslūgsta, bet dar ir auga. Tokia galybė degančių padangų nebūtų savaimė visuotinį dėmesį pritraukiantis įvykis, jei tai neperaugtu į didesnio masto problemas išryškinantį faktą. Visų pirmą paaiškėjo, kad tokiam ekstremaliam nelaimės atvejui trūksta gaisrininkų įrangos, apsaugos priemonių, pavėluotai reagavo valstybės valdžia, prasta situacija vertinant tiesioginę grėsmę Alytaus ir jo aplinkių gyventojams ir pan. „Atrodo, kad mažai kas supranta, koks masto ekologinė katastrofa įvyko Alytuje, ir kaip tai yra rimta. Pasekmės didesnės, nei mes jas įsivaizduojame, ir dar bus jaučiamos daugybė metų. Taip pat ši nelaimė atidengė įsisenėjusias mūsų valstybės problemas ir mūsų išrinktyų „atsidavimą“ saugant mūsų visų sveikatą ir gyvybę. Dėl to labai liūdnai ir skaudu,“ – taip socialiniame tinkle „Facebook“ rašo alytiškiai.

Šiogaisrofone negali neprisimintivių neseniai vykusių pratybų, kai buvo imituojamas incidentas Astravo atominėje elektrinėje: tada beveik viskas vyko sklandžiai, tik pasigesta efektyvaus gyventojų informavimo. Gaisras Alytuje – ne pratybos. Pasak Seimo nario Arvydo Anušausko, „viskas įstatymuose sudėliota, tačiau tik ekstremalių situacijų likvidavimo praktika parodo, ar surerintas veikimo modelis. Alytaus gaisras taip pat tai parodo. Mažai kas žino, kad institucijos turi ekstremalių situacijų valdymo planus, o savivaldybės – išankstines sutartis su įmonėmis dėl jų

pasitelkimo ekstremalioms situacijoms likviduoti. Tačiau akivaizdu, kad sutartis reikia pasitikslinti kasmet, nes atsitinka, jog prireikus sunkiosios technikos, įmonės jau jos nebeturi.“

Kalbėdamas apie informavimo problemas, jis teigė, kad „su ekstremalia situacija susijusių institucijų tinklalapiuose turėjo atsirasti lengvai suranda ma informacija nuo pirmųjų valandų“. Aiskėja ir dar viena detale: „Informuoja, kad 2018 metų kovo mėnesį buvo atliktas įmonės UAB „Ekologistika“ neplaninis patikrinimas. Patikrinimo metu nustatyta, kad įmonė laikė didesnius atliekų kiekius, negu numatyta įmonės turimame Taršos leidime. To paties neplaninio patikrinimo metu nustatyta, kad surinktos padangų atliekos iki perdavimo atliekų naudotojams laikomas ne pagal laikomų atliekų išdėstymo schemą. Už nustatytus pažeidimus įmonės atsakingam asmeniui surašytas administracinių nusižengimų protokolas bei duotas privalomas nurodymas pažeidimams pašalinti. Įmonė privalomojo nurodymo reikalavimus įvykdė“, – teigia Aplinkos apsaugos departamento atsakyme „Delfi“ naujienų portalui.

Iš šio atsakymo kyla dar daugiau klausimų, ypač toks – o kaip buvo pašalinti tiepažeidimai? Net nesuprantančiam aisku, kad buvo „sužaista“ kažkokiai formalumais ir reikalai vėl pajudėjo įprasta vaga, įmonėi Taršos leidimas buvo pratestas (beje, pasak „Delfi“, Aplinkos apsaugos agentūros atstovė Lina Gaidžiūnaitė aiskino, kad „Ekologistika“ neatikti Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo kriterijų).

Ar galima pasitiketi mūsų biurokratija – štai koks svarbiausias klausimas kyla po tokį ekstremalių įvykių. Žinoma, bus tikrinamos gaisro priežastys, galbūt kažkam ministerijoje „nuléks galva“, bus parašytos naujos instrukcijos ir taip toliau, bet ar kas nors pasikeis?

O kol rusena padangos „Ekologistikoje“ (nes užgriuvus konstrukcijoms gaisrininkai negali pasiekti smilkstančių gumos krūvų), Kremliaus propagandistai jau suokia giesmelę neva „tankams užtenka, o gaisrininkams nėra“. Ir čia nieko naujo!

Į Lietuvą atvyksta JAV rotacių pajėgų karinė technika

Krašto apsaugos ministerijos pranešime teigama, kad „spalio 20–21 dienomis keliais ir geležinkelio atvyko Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) rotacių pajėgų technika. Karinės technikos kolonus važiavo šiaurinės ir rytinės šalies dalies pagrindiniams keliais su Lietuvos kariuomenės Karo policijos ekipažų palyda, o sunkioji karinė technika buvo gabenama geležinkelio.“

Į Lietuvą pratyboms su mūsų šalies ir sąjungininkų kariais atskrido pirmieji JAV kariai – dalis bataliono dydžio vieneto, kuriame bus per 500 JAV Sausumos pajėgų karių. Į Lietuvą JAV Sausumos pajėgų kariai atvyksta kaip operacijos „Atlanto ryžtas“ dalis ir treniruosis čia iki kitų metų pavasario.

Lietuvoje treniruosis JAV kariuomenės 1-osios divizijos 9-ojo pulko 1-asis batalionas, kuris dislokuotas Fort Hoode, Texaso valstijoje. Karinis vienetas atsigabens ir savo sunkiajai technikai: apie 30 tankų „Abrams“, daugiau nei 20 pėstininkų kovos mašinų „Bradley“, kitas priemonės.

Bataliono kariai ir karinė technika išsidestys Lietuvos kariuomenės Gen. S. Žukausko kariniame poligone Pabradėje. Planuojama, kad JAV sunkusios batalionas Lietuvoje bus dislokuotas iki 2020 metų pavasario. Būdami Lietuvos JAV kariai bendradarbiaus su Lietuvos kariais, keisis patirtimi įgyvendinant Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų mechanizacijos projektą. Lietuva at-

vykstantiems JAV kariams suteiks visą reikiamą priimančiosios šalies paramą (apgyvendinimą, logistinę paramą, kt.). JAV kariai taip pat naudos Lietuvos kariuomenės poligonų infrastruktūrą.

JAV sausumos pajėgų kariai Baltijos šalyse ir Rytių Europoje rotuojamai nuo 2014 metų pavasario, kaip dalis JAV Sausumos pajėgų operacijos rytinėje Aljanso dalyje „Atlanto ryžtas“.

Sižinėja Lietuvos patriotams itin maloni – juk tai saugumo laipsnio padidėjimas: bet kuriams blaiviai mąstančiam žmogui aišku, kad néra geresnés apsaugos nuo Rusijos kėslų kaip JAV kariai. Nenuostabu, kad Kremlieje amerikiečių bataliono dislokavimas NATO vals tybėje Lietuvoje sukėlė didelį susierži-

nimą, todėl buvo surengta kibernetinė ataka ir prisdengiant Lietuvos užsienio reikalų ministerija paskleista mėlaginga žinia, neva Lietuvon atvykė amerikiečiai čia įkurs branduolinio ginklo bazę. Akivaizdu, jog ši melaginėna paleista taikantis į nesąmoningus mūsų piliečius, kuriems „prie rusų buvo geriau“ ir kad „geriau gaisrininkams duotų, o ne tankams“.

Teigama, kad vienintelis priešnuolis propagandai yra tiesa. O ji tokia – jei Lietuvon pasuks putinistų tankai, gaisrininkai nepadės. O kol Lietuvos burzgija amerikiečių „abramsai“, Putino tankistams belieka griežti dantimis įsitaikius saugiu atstumu.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Ko reikia, kad mūsų niekas niekada neokupuotų

(atkelta iš 2 psl.)

Ir kartu žlugo V.Putino planas sukelti Ukrainoje pilietinį karą, atskelti ruskalbius Ukrainos gyventojus nuo ukrainiečių tautos. Jis neįvertino, kad tai yra viena ir ta pati tauta.

Būtent todėl mums ir šiandien reikia nacionalinių didvyrių, istorinio pasakojimo, kuris stiprintų mūsų tapatybę ir ryžtą ginti kiekvieną mūsų valstybės centimetrą. Todėl Kremliaus priešiška propaganda šiandien ir yra savo svarbiausiui taikiniui pasirinkusi Lietuvos istoriją. Imperinių ambicijų niekaip negebančiai atskiratyt Rusijai yra labai neaudingos tvirtą tautinę savimonę turinčios Baltijos šalys. O pakirsti tautinę savimonę, pasididžiavimą savo tauta lengviausiai galima pasitelkiant iškilusius tautos asmenybių, procesų ir lūžinių sprendimų juodinimą.

Be abejo, nacionalinės tapatybės kūrimo procesas susiduria su rimtais iššūkiais. Kai kurie iš jų natūralūs, juos galima vadinti 21 amžiaus kultūrinii ir socialinių transformacijų padariniais. Globalizacija silpnina simbolinį ryšį tarp tautos ir valstybės, meta iššūkį tautiniam identitetui. Keičiasi visuomenė konsoliduojantys faktoriai, mažėja tautinės priklausomybės vaidmuo formuojantis kolektyviniam identitetui. Yra teigiančių, kad žmones vienijančiu faktoriu tampa nebe tautybė, o pilietybė, bendros politinės vertybės. Stiprėja noras tautinį identitetą keisti politinį identitetu. Sie identitetai yra priesinami tarpusavyje. Stiprėja ideologinės srovių teigiančios, kad dabartiniai demokratijos raidos etape pagrindiniu pilietinės gynybos objektu tam pa ne tauta, o pilietinės laisvės.

Valstybės uždavinys yra suvaldyti ši konfliktą, turime suvokti, kad be tautinės tapatybės nebus įmanoma užtikrinti ir esminės pilietines laisves. Ne turime leisti kultūriniams ir istorinės atminties karams, kas yra natūrali vaikarietiskos demokratinės visuomenės būklė, suskaldyti mūsų bendruomenės. Reikia rasti būdus sutaikyti šias dvi politinio mąstymo tradicijas. Tik taip neleisime išorinėms jėgomis mūsų demokratijos paversti mūsų silpnybe.

Lietuvos gynybos triada

Šiandien Lietuvos gynybos politiką apibrėžia ši gynybos triada: karinis pasipriešinimas ir pilietinis pasipriešinimas, kuris skirstomas į partizaninę kovą ir nesmurtinio pasipriešinimo veiksmus. Karinio pasipriešinimo varioklis – tai Lietuvos karinis pajėgumas, moderni kariuomenė, sąveika su sąjungininkų pajėgumais, NATO saugumo garantijos ir atgrasymas, priimantios šalies potencialas.

Nesmurtinio pasipriešinimo istorinis pavyzdys – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas ir tautos laikysena sovietinės agresijos atžvilgiu. Buvome pasirinkę Mahatma Gandhi kelią. Ši pasipriešinimo forma apima neprievartinius protestus, veiksmus, kuriais nutraukiami socialiniai, ekonominiai ar politiniai santykiai (mokesčių nemokėjimas, pilietinių nepaklusnumas), alternatyvių ekonominiai, socialiniai ir politiniai institucijų steigimą, pavyzdžiu, kuriant alternatyvias mokyklas, paralelinį transportą, komunikacijų tinklą. Tieki nesmurtinio pasipriešinimo, tiek tuo labiau ir partizaninio karo koncepcija reikalauja platus visuomenės įsitraukimo.

Apklausos rodo, kad ginkluoto užpuolimo atveju prie šalies gynybos norėtų prisdėti apie 300 tūkstančių Lietuvos gyventojų, tačiau šiandien tik 15 tūkstančių gyventojų yra Krašto apsaugos savanorių pajėgose ir Šaulių sąjungoje. Lietuvoje yra daugiau žmonių, kurie pasiryžę valstybę ginti ne tik ginklu. Medikai, informatikai, inžinieriai ir kitų specialybų žmonės nori prisdėti prie valstybės saugumo. Ir šioje vietoje Šaulių sąjunga kaip sukarinta visuomenė organizacija, galinti apimti platesnį veiklos barą nei Krašto apsaugos savanorių pajėgos, nelimituojama ribinio karių skaicius, galėtų tapti visuomenės atsparumo išorinėms grėsmėms ramsčiui, valios priešintis įrodymu ir teritorinės gynybos stuburu, kaip, pavyzdžiu, yra Estijoje. Estijos Gynybos lyga arba Kaitsevägi turi daugiau nei 13 tūkstančių aktyvių narių, o kartu su dukterinėmis organizacijomis ši savanoriška karių organizacija turi apie 21 tūkstantį narių. I 15 skirtingo dydžio

Sveikiname

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią 1947 metų tremtinę, ilgametę LPKTS Šiaulių filialo buhalterę Angelę MIKALKIENĘ.

Linkime sveikatos, daug džiugių gyvenimo akimirkų ir dar ilgai darbuotis tévynės labui. Telydi Tave Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Šiaulių filialas

Garbingo jubiliejaus sulaukus sveikiname:

Pranę PAKAMANIENĘ, buvusią partizanų ryšininkę, politinę kalinę – 95-ojo;

Praną ŠETKU, buvusį tremtinį – 90-ojo,

Vytautą RIMKŪ, buvusį tremtinį – 80-ojo.

Nuoširdžiai linkime geros sveikatos, dvasios ramybės, artimųjų meilės ir Dievo palaimos.

LPKTS Kuršėnų filialas

dalinį, vadinamą malevais, suskirstyta Kaitsevägi ne tik aktyviai dalyvauja visuomeninėje veikloje, bet ir tiesiogiai prisideda prie šalies gynybos.

Šaulių sąjunga galėtų tapti masine organizacija, stipriai papildančia mūsų kariuomenės rezervą. Skaičiuojama, kad kiekvienas narys įtraukia pavidomai 10–15 visuomenės narių ar rėmėjų. Valstybė turi pasiūlyti paskatas savanoriškam prisijungimui prie valstybės gynimo rezervo.

Koordinuotas grupių įsitraukimas

Praėjusį pavasarį JAV veikiančios RAND korporacijos eksperai paskelbė tyrimą „Dettering Russian aggression in the Baltic states through resilience and resistance“, kuriaame vertino, kaip Baltijos šalys įgyvendina nekonvencinės gynybos planus ir pajėgumus, iškaitant visuotinę gynybą, visuomenės atsparumą ir pasipriešinimo strategijas, siekiant atgrasyti ir neutralizuoti Rusijos hibridines grėsmes ir karines atakas.

Ekspertai priėjo esminės išvados, kad būtent visuotinė gynyba ir nekonvencinio karo pajėgumai turi potencialą atgrasyti, atidėti ir sutrikdyti galimas Rusijos hibridines grėsmes ir karines atakas. Visuotinės gynybos veiksmus gali atlkti ne tik didelės vyriausybinių organizacijos, bet ir mažos civilių asmenų grupės, kurios būtų decentralizuotai aprūpintos nekonvencine ginkluote ir įranga (naktinio matymo prietaisais, mažais ginklais, sprogmenimis, kibernetiniais pajėgumais, taktinėmis

ir ilgo nuotolio mobiliomis komunikacijos sistemomis).

Tokios grupės galėtų būti formuojamos pagal taktinių veiksmų pobūdį. Parvyzdžiu, nesmurtinių veiksmų grupę galėtų sudaryti žmonės iš įvairių patriotinių organizacijų, rezerve esančių žmonių, studentų organizacijų, bendradarbių, kaimynų ar artimų draugų rato. Tokia grupė galėtų rengti įvairias paramos ar pilietinio nepaklusnumo akcijas, stebėti aplinką. Kita grupė – nekonvencinės paramos grupė. Ją sudarytų patriotinių organizacijų nariai, rezervistai, kaimynai, artimi draugai, šeimos nariai. Paragindinės užduotys – teikti žvalgybinę ir logistinę paramą koviniams būriams. Trečia grupė – žemo lygio kovinių veiksmų grupė. Ją galėtų sudaryti Šaulių sąjungos nariai, atliekantys mažiau sudėtingas kinetines operacijas. Taip pat visuotinės gynybos ir nekonvencinių pajėgumų eileje išskiriama ir ketvirta – aukšto lygio grupė, kuriai priskiriami kariai profesionalai, rezervistai, speciliųjų operacijų pajėgos, atliekančios sudėtingas kinetines operacijas.

Tad išvada aiški - šalia stiprių konvencinių pajėgumų, NATO saugumo garantijų ir Lietuvos apginanamo planų, mums reikia pilietinio pasipriešinimo sistemas ir koordinuoto žmonių tinklo, kuris būtų pasirengę tiek partizaniniams kariui, tiek ir nesmurtiniams pasipriešinimui. Tačiau mes turime suprasti, kad visos pilietinio pasipriešinimo sistemos bus bevertės, jei nerasisime sutarimo dėl mūsų kolektyvinės tapatybės, kuri visada bus mūsų atsparumo šaltinis.

Girelėje pašventintas naujas vilties kryžius

(atkelta iš 1 psl.)

2014 metais jis buvo restauruotas, o 2018 metais apipuvusį kryžių nulaužė vėtra.

2019 metais, vėlgi laisvės kovų dalyvės Liucijos Žandarytės, gyvenančios Panevėžyje, iniciatyva buvo nutarta šioje vietoje pastatyti tvirtą metalinį kryžių, kurio nebegalėtų nuversti jokios vėtrai. Ji kreipėsi į Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Aukų rėmimo ir atminimo įamžinimo fondo valdybą prašydama paramos. Lėšos buvo gautos. Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos pirmmininko pavaduotojas Saulius Černa surado kalvą Daivą Petkevičių, kuris ir nukaldino kryžių. Akmeninį postamentą sumūrė Joniškėlio kaimo gyventojas

Arūnas Antanavičius. Joniškėlio apylinkių seniūnija (seniūnė Rūta Liberienė) sutvarkė aplinką. Beliko tik naujają paminklą pašventinti.

Liucijos Žandarytės ir Pasvalio savivaldybės Joniškėlio seniūnijų iniciatyva ši ceremonija įvyko spalio 16 dieną. Iškilmėse dalyvavo ir LPKTS Pakruojo filialo atstovai, nes iš šio krašto buvo kilę keli Pakruojo rajone, Uniūnu kaime, kovoje ir žuvę, čia niekinti laisvės kovotojai.

Renginį vedė Joniškėlio kultūros namų administratorė Eurika Budrytė. Paminklą pašventino ir įspūdingą pamokslą pasakė Joniškėlio Šv. Trejybės bažnyčios klebonas Virgilijus Liuima. „Čia ne kapas, o vilties paminklas, liudijantis apie sovietmečio nusikaltimus

LPKTS Pakruojo filialo delegacija Joniškėlio memoriale, kur yra įamžinti ir Uniūnuose žuvę partizanai

ir tikėjimą, kad panašūs įvykiai niekada nepasikartos, kad čia kankinti Lietuvos patriotai niekada nebus pamirštati. Kryžiuje šviečianti aukso spalvos

žvaigždė – tai vilties žvaigždė –, – accentavo klebonas.

Iškilmėse dalyvavo ir kalbėjo Pasvalio meras Gintautas Gegužinskas, Joniškėlio miesto seniūnas Donatas Dilys, LLKS tarybos pirmininko pavaduotojas S. Černa. Dainavo Joniškėlio kultūros namų bociu ansamblis, savo kūrybos eilėraštį, skirtą Uniūnų kautynėse žuvusiems partizanams, padeklamavo Lietuvos nepriklausomybės rašytojų sąjungos narę, poetę Karoliną Kazlauskienę. Seniūnė Rūta Libertienė savo kalboje padėkojo visiems, prisidėjusiems prie šio paminklo atnaujinimo. Daug padėkos žodžių šio kenotafo iniciatoriui Liucijai Žandarytei bei Pasvalio savivaldybės Joniškėlio seniūnijų darbuotojams, puoselėjantiems šią istorinę vietą.

2019 m. spalio 25 d.

Tremtinys

Nr. 40 (1350)

5

Paminėtos Sedos kautynių 75-osios metinės

Šiam mūšiui atminti įsteigtais vardiniaių medaliais apdovanoti Žemaitijos šauliai įvardijo, kad šios kautynės yra kaip pasipriešinimo antrajai sovietinei okupacijai simbolis ir jų negalima palaidoti užmarštyje.

Pasipriešino okupantams

Sedos kautynės, kurios vyko 1944 metų spalio 6–7 dienomis, istorikų vertinamos kaip paskutinis lietuvių nesėkmingai pasibaigęs mėginimas pasipriešinti plūstantiems agresoriams iš Rytų.

Tėvynės apsaugos rinktinę sudarė karininkai ir civiliai savanoriai, pasirūpinti Lietuvą nuo Raudonosios armijos. Nors rinktinė formaliai buvo pavaldžio vokiečių Vermachtui, jos kariai vilkėjo iš vokiečių gautomis uniformomis, tačiau ji negavo ir nevykdė jokių Vermachto įsakymų, kovojo ne užgrūvantį trečiąjį Reichą, o už savo krašto laisvę.

Istoriniuose šaltiniuose minima, kad spalio septintosios rytą Tėvynės apsaugos rinktinės ginamas pozicijas puolė tankai, po jų – Raudonosios armijos pirmojo Pabaltijo fronto 67-oji šaulių divizija. Neatlaikę tankų puolimo, rinktinės likučiai traukėsi Vakarų kryptimi, mūšio metu žuvo apie šimtas lietuvių karių, kelios dešimtys pateko į nelaisvę, nemaža dalis išsisiklaidė, vėliau išitraukė į partizaninę kovą.

Tapo kovos simboliu

Mažeikių šaulių kuopos vadas Pranas Trakinis pažymi, kad Sedos kautynes galima įvardyti kaip pasipriešinimo antrajai sovietinei okupacijai Žemaitijos krašte simboliu: buvo 1944 metai, pogrindje veikusi Lietuvos laisvės armija juto, kad arteja antroji sovietų okupacija ir pradėjo pasiruošimą po-

Eisenos rikiuotėje – Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės pučiamųjų orkestras grindžio ir partizaninėi kovai prieš okupantus. Tuo metu Pievėnuose buvo sukurta Tėvynės apsaugos rinktinės staba, kuris, nors ir žinojo, kad jégos nealygios, vis tiek nutarė priesintis.

„Pirmuoju pasipriešinimo sovietams Žemaitijos krašte simboliu įvardinčiau 1941 metų birželio 24-ąją Lūšėje lietuvių sukilių nuverstą sovietų traukinį, bet ir Sedos mūšis nusipelno šios garbės. Jauni vyrai, stoję į kovą, žinojo: jeigu nežus, atsidurs Sibire arba bus represuoti, bet vis tiek stojo į mūšį. To pamiršti negalima, reikia mineti“, – sakė vardiniu medaliu šioms kautynėms atminti apdovanotas P. Trakinis.

Minima kasmet

Minėjimas, kuris vyko praėjusį sekadienį ir kurį kasmet rengia Saulių sąjunga, Sedos kultūros centras, prasidejo šaulių rikiuotės ir minėjimo dalyvių eisena į Sedos Švč. Mergelės Ma-

rijos Ėmimo į Dangų bažnyčią, kur buvo aukojuamos šv. Mišios.

Prie paminklo kautynėms atminti ir prie žuvusiuų kapų prisiminti istorijos faktai, dalytasi mintimis apie Sedos kautynių dalyvių auką, jos prasmingumą, jie pagerbtai šautuvų salvėmis. Minėjime skambėjo Mažeikių kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinų choro „Atmintis“ atliekamos dainos, grojo Sedos pučiamųjų orkestras „Griaustinis“ ir Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės pučiamųjų orkestras.

„Iš istorinės pusės žiūrint, mes, kita karta, daug pasakyti apie tas kautynes negalime, tačiau reikia saugoti kovoju sių ir žuvusiuų už tėvynę atminimą. Mūsų organizacija prie šio minėjimo prisdėda dar ir dėl to, kad šiose kautynėse dalyvavo ir didelis būrys tuometinių šaulių, norime, kad jaunimas sekė

Tarp pagerbusiuų kovotojų už laisvę atminimą – Mažeikių kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinų choras „Atmintis“

jų pavyzdžiu“, – kalbėjo taip pat medaliu apdovanotas Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės vadas Julius Svirušis.

Minėjime dalyvavo rajono valdžios atstovai, Sedos kautynių dalyvių artimieji, Lietuvos laisvės kovotojų sąjū-

dis, Lietuvos atsargos karininkų sąjungos Marijampolės skyriaus atstovai, Lietuvos generolo Povilo Plechavičiaus karių sąjungos nariai, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos atstovai, Lietuvos kariuomenės RKA nariai, Latvijos Respublikos atsargos karininkų sąjungos Liepojos skyriaus nariai, šauliai iš Panevėžio, Marijampolės ir Palangos.

Kovų užmiršti nevalia

Sedos kautynės, kaip pasipriešinimo okupantams simbolis, anot J. Svirušio, aktualus ir dabar: jis parodo dabartinei kartai, kad jauni vakinai, nors ir beviltiskoje kovoje, stojo į mūšį, parodė pavyzdį, kad Tėvynės gynyba yra visų jaunų žmonių pareiga.

„Kai kam gal tai ir neturi jokios reikšmės, tačiau mūsų, šaulių, pareiga šią istoriją pratęsti, kad ji nebūtų užmiršta, kad ir ateities kartos žinotų, apie tuos, kurie kovojo dėl Lietuvos. Manau, kad viską palaidoti užmaršty galima greitai, todėl mūsų uždavinys yra to neleisti“, – sakė P. Trakinis.

Kovų atminties išsaugojimas yra vienas iš Šaulių sąjungos uždavinų. Kaip sako Mažeikių šaulių kuopos vadasis, „jeigu turime galimybę priminti tą atmintį, tai ta linkme ir reikia dirbti, kad paskui nesijaustumei kaltas, jog žinojai apie tas ir kitas partizanines kovas, tačiau sėdėjai rankas sudėjes, jų nejamžinai.“

Vidas STANKUS
(„Santarvė“, 2019-10-11)
Nuotraukos iš Mažeikių rajono savivaldybės administracijos archyvo

Rykantų bibliotekoje – apie kovas dėl nepriklausomybės

Barbara JOCIENĖ

Seimas paskelbė 2019-uosius Lietuvos nepriklausomybės kovų atminimo metais. Šiuo sprendimu siekiama užtikrinti Lietuvos savanorių, Lietuvos kariuomenės ir kitų Lietuvos piliečių indėlio įvertinimą Nepriklausomybės kovose ginant ką tik atkurtą Lietuvos valstybę ir pagerbtii visų kovojuosių ir žuvusiuų už Lietuvos Nepriklausomybę atminimą.

Lietuvos nepriklausomybės kovų atminimui Rykantų bibliotekoje (Trakų rajonas) buvo surengtas paminėjimas „Kovos su lenkais pietiniame fronte“. I renginį susirinkę dalyviai trumpai susipažino su istoriniais įvykiais: kaip 1918 metų vasario 16 dieną buvo pasirašytas Lietuvos Nepriklausomybės Aktas ir kodėl 1918 metų lapkritį buvo kuriamas LR kariuomenė, apie pirmuosius savanorius ir šauktinius, apie 1919 metų kovas dėl Vilniaus bei demarkacines linijas.

Šiemet minime atkurtos Lietuvos nepriklausomybės šimtmetį, tačiau tikrasis valstybingumas buvo įtvirtintas 1918–1920 metų Nepriklausomybės kovose. Lietuvos nepriklausomy-

bės kovos – karai su bolševikais, bermoninkais bei lenkais. Tikrai ne visi aplinkinių kaimų gyventojai girdėjo, kad viena iš demarkacinių linijų éjo 5 km nuo Rykantų, Lazdėnų kaime, kur apylinkėse kariaujančios pusės praliejo daug krauso. Paminėjimo dalyviai papasakojo, ką iš savo tévų girdėjo apie demarkacinię liniją, kaip abipus linijos gyvenantys žmonės vogčiomis bendravo su kitapus likusiais giminėmis bei šeimos nariais, kaip jauni žmonės sienos nepaisė ir vakarais slaptomis traukdavo seniai pramintais takais. Susirinkę bibliotekos lankytojai sužinojo, kad dabartiniai Lazdėnai kažkada vadinosi Zaviasy (Vyriai).

Susirinkusiems priminta, kaip 1920 metų spalio 9 dieną Vilnių užėmė Liucjanas Želigovskis, o Kauñe prasidėjo masinė Lietuvos kariuomenės mobilizacija. Lietuviai ruošėsi į griežtą kovą su lenkais. Žiaurios kautynės fronte tarp Vilniaus ir Kauno vyko nuo spalio 16-osios iki spalio 17-osios ryto. Tuomet didelės lenkų jėgos su šarvuociai puolė ir užėmė Rykantų geležinkelio stotį, kurią lietuvių atgavo tik lapkričio 17 dieną.

Tik apsigynus nuo visų priešų, ketinusių užgrobtį Lietuvos žemę, atėjo diplomatinis Lietuvos valstybingumo pripažinimas. Lietuvos kariuomenė suvaidino lemiamą vaidmenį atkuriant Lietuvos valstybę. Nepriklausomybės kovų karių atminimas yra gyvas, tai liudija Elektrėnų savivaldybės teritorijoje iki mūsų dienų likę trys Lietuvos nepriklausomybės kovų karių kapavietės – Vievio, Jagėlonių ir Ausieniškių kapinėse. Būtent Vievio kapavietėje daugiausia palaidota Trečiojo pėstininkų pulko karių, žuvusiu kautynėse su lenkais ties Rykantais 1920 metų spalio mėnesį.

Pagerbtas Generolo Vėtrės atminimas

Erika KIŽIENĖ

Jonas Noreika gimė 1910 metų spalio 8 dieną Šukionių kaime, Pakruojo valsčiuje. Tarpukario Lietuvos kariuomenės, antinacinio ir antisovietinio pogrindžio dalyvis.

Šukionių kaime prie paminklo Jonui Noreikai

Pakruojo rajone veikia Jono Noreikos – Generolo Vėtrės vardu pavadinės daugiafunkcis centras. Šią dieną apsilankėme Lietuvos patrioto tėviškėje, Šukioniuose, prie paminklinio akmens. Su gimtadieniui, Generole Vėtra!

Istorija be „baltų dėmių“

Aukštaitijos partizanų vadų Antanas Slučka-Šarūnas

Gintaras VAIČIŪNAS

Tėsinys. Pradžia Nr. 39 (1349)

Išsilaisvinimas iš MGB provokatoriaus Juozu Markulio-Ereliu nagų

1947 metų antrojoje birželio puseje Šimonių gироje pасалas vykdė dvi čekistinės-karinės MVD grupės. Jų tikslas buvo partizanų paieška Šimonių gироje ir jų sunaikinimas. Sioms grupėms vadovavo LSSR MGB operatyvinės grupės viršininkas kpt. Bojerovičius. Patekės į pasalą, 1947 metų birželio 24 dieną Šimonių gироje prie Ertėjų kaimo tik per plauką žuties išvengė Šiaurės rytų Lietuvos srities partizanų vadą J. Kimštas-Žalgiris. Dengdamas vadą, krito jo adjutantas Stasys Morukėnas-Karys, buvo suimta vado žmona Fibronija Kimštienė.

Šiose vietose J. Kimštas-Žalgiris pasirodė todėl, kad birželio 25 dieną turėjo susitikti su MGB provokatoriumi Juozu Markuliu-Ereliu.

Tikriausiai MGB nesuderino planu, nes MGB 2-osios valdybos viršininkams buvo naudingas Markulio susitikimas su Žalgiriu. Bet po išvakarėse įvykusio susišaudymo Žalgiris susitikimo vietoje nepasirodė, į Markulio laiškų nebeatsakinėjo. Emgėbistai, matydami, kad žlunga jų operacija, nutarė į Vytauto apygardą siusti savo agentą – jau minėtą Lavrentijų Maksimovą-Kauną. Vytauto apygarda buvo pasirinkta neatsitiktinai, nes per ankstesnius fiktyvaus Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) komitetu atstovų atvykimus į apygardą su jais buvo susitikęs ne tik Žalgiris, bet ir Vytauto apygardos partizanai.

Tikslas – sunaikinti partizanus

Nei J. Kimštas-Žalgiris, nei kiti Aukštaitijos partizanų vadai tuo metu dar nesuprato, kad jie susidūrė su MGB priedangos organizacija – Markulio neva vadovaujamu fiktyvaus BDPS komitetu. Tai paskatino MGB ruošti Aukštaitijos partizanų vadų pasitarimą, vadinaudam J. BDPS komiteto Karinės kolegijos posėdį. Tačiau MGB siekius užvaldyti ir sunaikinti Aukštaitijos partizanų apygardas sustabdė paprasčiausiai atsitiktinumai ir Markulio bei jo „globėjų“ įsikinimas, kad Aukštaitijos partizanai patikės visomis MGB agentų skleidžiamomis „tiesomis“.

Į fiktyvaus BDPS komiteto rengiamą Karinės kolegijos posėdį Markulis oficialiai pakvietė J. Kimštą-Žalgirį 1947 metų rugpjūčio 16 dieną. Prieš tai, 1947 metų rugpjūčio 8–9 dienomis, Algimanto ir Vytauto apygardų partizanus aplankė kitas fiktyvaus BDPS MGB agentas L. Maksimovas-Kaunas. Jis į susitikimus su partizanais vyko kariniu automobiliu, vadinamuoju „viliuku“, tuo lyg ir parodydamas visišką BDPS pasitikėjimą savo jėgomis. Kad ir kaip būtų keista, partizanams minėtas automobilis dideliu įtarimų nesukėlė. Tai paskatino Markulį siekti, kad partizanų vadai į jo organizuojamą Karinės kolegijos posėdį būtų atvežti tuo pačiu vadinamuoju „viliuku“ ir šitaip apsidrausti nuo bet kokiu netikėtumų. Todėl jis, laišku kviesdamas Žalgirį į po-

sėdį, rašė: „Esant sunkioms nuvykimo sąlygomis siūlaujums pasinaudoti komiteto susisiekimo priemonėmis. Už jūsų saugumą komitetas atsako savovardu ir garbe“. Bet Žalgiris pasinaudoti jam maloniai siūlomas kelionės palengvinimais atsisakė. Jis bandė tartis su Šarūnu, kad į Vyčio apygardos teritoriją, kur turėjo vykti fiktyvus Karinės kolegijos posėdis, būtų einama pėsčiomis.

Po to, kai J. Kimštas-Žalgiris nutraukė susirašinėjimą su Markuliu, emgėbistai ir jų agentai nusprendė jį apieiti ir pradėjo tiesiogiai bendrauti su jo pavaldiniais – Vytauto ir Algimanto apygardų partizanų vadovybe. Tai sužinojęs, Žalgiris įsižeidė ir nutarė, kad jis BDPS komitetui neberekalingas, kad komitetas ieško naujo srities vadu. J. Kimštā-Žalgirį labiausiai papiktino faktas, kad Algimanto apygardos vadasis J. Slučka-Šarūnas apie BDPS komitetu „rengiamą“ Karinės kolegijos posėdį sužinojo anksčiau negu jis – srities vadasis. Tai paskatino jį atnaujinti susirašinėjimą su Markuliu.

Taip dėl per stipriai sukurstytų intrigų žlugo viena iš svarbių MGB plano dalių – fiktyviame Karinės kolegijos posėdyje kategoriskai atsisakė dalyvavanti Šiaurės Rytų Lietuvos srities partizanų vadą J. Kimštas-Žalgiris. Bet tada buvo ne viskas. Atskiro pasakojimo verta Algimanto apygardos vadasis A. Slučkos-Šarūno ir Vytauto apygardos vadasis V. Kaulinio-Miškinio kelionė vadinamuoju „viliuku“ į tariamą Karinės kolegijos posėdį.

Šarūno ir Miškinio planas

Kiek anksčiau Šarūnas ir Miškinis buvo gavę Žalgirio laiškus, kuriuose jis siūlė apygardų vadams į posėdžio vietą eiti pėsčiomis per partizanų būrius. Iki tos vienos atstumas buvo apie 40–50 kilometrus. Į vado kvietimą neatsakė nei Šarūnas, nei Miškinis. Matyt, jų apsisprendimą lėmė Žalgirio nesugebėjimas ar nenoras paaiškinti, kodėl jis nutraukė ryšius su BDPS komitetu. Apie tai Šarūnas sužinojo iš ryšininkų ir į apygardą atvykusio Markulio patikėtinio L. Maksimovo-Kauno. Pagrindinis Šarūno ir Miškinio tikslas buvo Aukštaitijos partizanų susivenijimas. Matydami, kad J. Kimštas-Žalgiris stabdo šią veiklą, jie įmėsi iniciatyvos ir, apeidami srities vadą, tiesiogiai užmezgė ry-

šius su Markuliu. Jų nesustabdė net, atrodytų, lemingomis aplinkybėmis gautas įspėjimas iš Tauro apygardos vado, kad šis Markulio suviestas suvažiavimas yra MGB provokacija, o pats Markulis neabejotinai yra MGB agentas, siekiantis visiško partizaninio pasipriešinimo sunaikinimo. Šarūnas ir Miškinis sužinojo šią žinią jau sėdėdami MGB automobilije, vadinanamajame „viliuke“. Bet apie viską iš eilės.

MGB agentas L. Maksimovas-Kauñas, jis ir Gintautas, ankstų 1947 metų rugpjūčio 27-osios rytą su automobiliu ir neva samdytu vairuotoju nuvažiavo į Utenos apylinkes, kur netoli Antalgės kaimo į vidų įsėdo Vytauto apygardos vadasis V. Kaulinės-Miškinis. Paskui visi važiavo į Anykščių valsčių ir čia iš anksto sutartoje vietoje, netoli Plikiškių kaimo į automobilį įsėdo kitas keleivis – Algimanto apygardos vadasis A. Slučka-Šarūnas. Šarūnas ir Miškinis turėjo važiuoti tiesiai į fiktyvaus vadų susitikimo vietą Vyčio apygardos partizanų veikimo teritorijoje, Panevėžio apskrityje, bet jie nusprendė pasivažinėti rimčiau – išreiskė norą pirmiausiai nuvykti į Vilnių ir ten, nedalyvaujant J. Kimštui-Žalgiriui, išsiaiskinti santykius su Markuliu; vėliau jie esą kartu važiuos į Panevėžio apskritį. Partizanų bendrininkų vaizduojančiam MGB agentui neliko nieko kito, kaip tik teigiamai reaguoti į šį ypatingų keleivių – apygardų vadų – pageidavimą.

„Pagrindinis Šarūno ir Miškinio tikslas – Aukštaitijos partizanų susivenijimas. Matydami, kad J. Kimštas-Žalgiris stabdo šią veiklą, jie įmėsi iniciatyvos...“

Pravažiavus Andrioniškių, Šarūnas pastebėjo keliu skubančią Algimantą, Vytauto ir Didžiosios Kovos apygardų štabų ryšininkę Janiną Tamulytę-Vaivą. Dieną prieš tai ji Kaune buvo susitikusi su Tauro apygardos vadu Antanu Baltūsiu-Žveju ir Tauro apygardos štabo specialiuoju pareigūnu Kazimieru Pypiliu-Mažyčiu. Žvejys jai perdavė laišką, adresuotą Šarūnui, ir primygintai praše kaip galima greičiau pristatyti į Anykščių valsčių adresatui; taip pat papildomai žodžiu perspėti Šarūną, kad Markulio rengiamas partizanų vadų pasitarimas yra MGB provokacija, ten visi gali būti suimti arba nužudyti. Ryšininkai Vaivai jau esant netoli galutinio tikslą, jų ir pastebėjo MGB automobiliu važiuojantis Šarūnas. Vairuotojo pabrėšas sustoti, jis trumpai pasikalbėjo su ryšininku, paėmė jam adresuotą Žvejo laišką ir vėl įsėdo į automobilį.

Įšgelbėjo atsistinkumas

Pasiekus Vilnių, MGB agentas, pažadėjės ryte susitikimą su Markuliu, o paskui ir kelionę į suvažiavimą, apygardų vadus įkurdino jam priskirtame konspiraciame bute Žvėryne, Vilky g. 2. Bet šį kartą jų planus sužlugdė atsistinkumas. Vyriausiosios Vilniaus

miesto MVD valdybos pareigūnai, kaip buvo tais laikais įprasta, tikrino butus, ieškojo nelegalių gyventojų, įtartinų asmenų ir piliecių be dokumentų. Nakšt, kai partizanai jau buvo atsigulė pailvio, milicininkai pasibeldė į šio konspiracijos MGB buto duris. Spėtina, kad jie tiesiog suklydo, nes paprastai tokie butai nebūdavo tikrinami. Juolab MGB neturėjo interesų Šarūnai ir Miškinui taip teatrališkai viduryje nakties arestuoti. Bet jie to žinoti negalėjo. Šarūnas su visais rėmais ir stiklais iššoko per antrojo aukšto langą, stipriai susipaustė rankas ir veidą. Iš paskos bėgės Miškinis nukentėjo mažiau, bet vėliau, plaukdamas per Nerį, vos joje neįpaskendo. Vadai skirtingais keliais į savo apygardas grįžo tik po dviejų savaičių ir buvo įsitikinė, kad čekistai, padendant Markuliu, juos bandė suimti.

Gyvenimo ir kovos bendražygė

1947 metų spalį ties Padvarinkų kaimu, netoli Andrioniškio, A. Slučka-Šarūnas, jo adjutantas A. Kisielius-Sakalas ir juos lydėjės Perkūno būrio partizanas Jonas Staškevičius-Aušra susidūrė su Viešintų skrebais. Per susišaudymą Šarūnas buvo sunkiai sužeistas: kulką pataikė į krūtinę, perėjo kiaurai plaučius ir išlindo per nugarą. Sunkiai sužeistą vadą išgelbėjo fiziškai stiprus beveik 2 metrų ūgio jo adjutantas Sakalas, jis sužeistą vadą greitai nunešė į saugią vietą ir laikinai po eglutėmis paslepė, o pats šaudė į priešą iš dviejų savo ir Šarūno ginklų ir kartu su Aušra, dažnai keisdami pozicijas, bandė sudaryti išpūdį, kad miškelyje yra ir daugiau partizanų.

Partizanai ruosėsi Šarūnai nugabenči į bunkerį Butkiškių vienkiemiuose, Jovaišų sodyboje. Tačiau sunkiai sužeistas Šarūnas nujojo netoli – neteko samonės ir nukrito nuo arklio. Po kiek laiko atgavės samonę, atsisedo ant kelio pakraščio ir jau ketino nusišauti, bet tuo momentu šalia jo atsirado partizanų ryšininkė Marytė Žvirblytė. Pastebėjusi, ką ruošiasi daryti Šarūnas, ištraukė iš jo rankų pistoletą. Tada, nubėgusi į netoli esančią vienkiemį, grįžo su arkliu kinkytu vežimu ir dviem draugėm, kurios padėjo įkelti į vežimą. Šarūnas buvo sėkmingai nugabentas pas eigulį Gintautą Gindrėną, kurio namuose buvo gerai įrengtas bunkeris.

Apygardos vadą slaugė ryšininkė Joana Railaitė-Varčiūnienė-Neringa. Žaizdos gijo sunkiai, sužeistajam giliai įkvepiant, girdėjos švokštumas plaučiuose. A. Slučkos-Šarūno sveikata pasitaisė tik po pusmečio. Per tą laiką nuo Šarūno nė per žingsnį nesitraukė Neringa. Tuo metu ji jau buvo ištekėjusi, augino sūnų, tačiau 1944 metais jos vyra, policijos vachmistras Stasė Varčiūnė, nušovė raudonieji.

Neringai slaugant Šarūnai, užsimėgė ir stiprėjo abipusė simpatija. Juolab tarp jų buvo daug bendro. 1948 metų pavasarį buvo iškeltos partizaniškos vestuvės. Ko gero, tada Šarūna ir Neringos ištarti žodžiai: „Iki mirtis mus išskirs...“ skambėjo kaip niekada reikšmingai... (Bus daugiau)

2019 m. spalio 25 d.

Tremtinys

Nr. 40 (1350)

7

Laiškas tremtyje mirusiam tėvui

Jurgis USINAVIČIUS

Mielas ir brangus Tėveli, nenustebk, kad per kūtus perduodu Tau šį laišką. Pats nuvykti negaliu. Amžius. Nepatikési, ilgiausiai už mane niekas iš Augulių negyveno, net Tavo brolis Petras Akmeniuose mirė 84-erių. Sakė: nebeilgos jau mano dienos... Taip ir buvo: skaldė pašalejė malkas. Pavargo. Tada nuėjo grycion ir sūnui Vytautui pasakė: jau taip silpna, tikriausiai mirsiu. Atsigulė ir lyg žvakelė užgeso...

Lengvai numirė ir kitas Tavo brolis Dominykas Mikniūnuose, pritūpė prie krosnies sienelės ir... viskas. O štai kaip išėjo į toumas Tavo pats vyriausias brolis Stasys – nežinau. Greičiausiai kokį nors eilėraštį rašydamas. Mat jis buvo Čiovydžių kaimo poetas. Palaidojo jį Kupiškio kapinėse, šalia paguldė ir jo gyvenimo draugę Adelę Šerelytę. Ant paminklo – jų abiejų nuotraukos ir skambus, o gal ir nelabai teisingas parašymas: „Nors ir geriausieems neduotas amžinas gyvenimas“. Tik nežinau, ar juos prie gerų galima būtų priskirti?

Reikėtų dar kartą perskaityti skyrius romane „Išskridusios bitės“, kai, pabėgęs iš Sibiro, jų namuose neradau net menkos prieglaudos... Nors teigiamai, kad Dievas visiems atleidžia.

Nebéra Tavo, Tėti, ir sesučių. Onelė Puodžiūnienė labai seniai Amžinybėn iš Kandrenelių iškeliau, berods antraišais mano pabėgimo į Lietuvą metais. I laidotuves negalejau nuvykti. Reikėjo slapstytis...

Gržės iš tremties aš paskutinis dar mačiau nesugriaustus mūsų namus. Mane kaimynas Adomas Ašmega iki jų palaidėjo, o pats nuėjo į gryčią ieškoti tetulės Uršulės (ji buvo ne viena), kuri ten dar glaudėsi. Aš pasilikau gale klojimo, kuris buvo be durų, stovėjau ir laukiau ateinančių, o pro lentų plyšius kiemą apžiūrinėjau – jis buvo baisus, visur draikėsi šiaudai, tvarto pašalėje įžiūrėjau „katukus“, kuriuose, Tėte, vežei nupenėtus bekonus į Skapiškį... Tada aš paskutinį kartą ir Uršulytę mačiau... Ji puolė mane bučiuoti ir klausinėti, kaip čia atsiradau, ar gyvajos sesutė? Aš jai, kaip buvau žadėjės, pasi-

klonijau nuo jos Aniūtės, mūsų senelės. Dabar man kojų padai svyla, kai lipu į Kepurių kapinaičių kalnelį aplankytį Linuko kapo, oji, Uršulytė, sako, esanti palaidota kaip tik prie vartelių, ant paties tako: kai mišrė, labai gili buvusi žiema ir laidojantieji toliau nenusikas...

Linukas, tai mūsų, Tėte, višus skausmas (mes jam ažuoliuką – koplytstulpį pastatėme). Kam mes tada tą baisiųjį sprogmėj parsinešėm namo iš Kepurių palaukės, kam mes jį krapštėm, iš kur atsirado tas rusų kareivis, pamokės mus, kaip tai daryti. Kai Linukas nešesi tą vamzdį į gryčią, aš mančiau, jis man net šyptelėjo, o aš nusekiau paskui jį. Ir kai susēdom prie galinės sienos, netoli stalos, tai aš savo pirštais spaudžiau raudonąjį mygtuką, įtaisyta ant to vamzdžio, tada ir trenkė baisus trenksmas, gryčios langai išbyrėjo, ir dūmai pro juos veržėsi laukan (vadinasi, dešimtas kartas nemelavo). Aš iš baimės šokte peršokau per nukritusį ant grindų broliuką ir kieme pamačiau išbėgusius jus. Nors būčiau sulikęs: ten – Linukas...

Sito iki šiol, Tėte, Tau nesakiau. Bijojau Tavo žvilgsnio... O pradėjės krešeti kraujas ant grindų – vis akyse. Ir paminklas jam, ažuolinis jo veidas... Ir skausmas... Mūsų višus. Ten, Kepurių kapinaitėse. Kai rašau apie jas, tai dar priminsiu, kad ir Adomas Ašmega su žmonele Marijoną šalia Linuko guli, tiksliau, jų kaulai, sūnaus Antaniuko iš Krasnojarsko parvežti. Juodas kryžius jiems atminti stovi, tiksliau, Antaniuko, pastatytas. Bet va, šalia tų kaulų ir pats Antaniukas neseniai jau atgulė. Belieka jiems visiems žvalkelę uždegti...

Tikriausiai Tau, Tėveli, rūpi ir norisi žinoti, kas dabar tose palaukėse dedasi. Pimpickų né kvapo nebéra. Trobas, kaip žinai, sugriovė ir Skapiškin išsivežė stribai Lankauskas ir Barzdžiukas (jų irgi nebér, kaip ir Tavo amžinojo priešo Perkūno), žemę užsodino mišku ir nepatikési: miškas per tiek metų užaugo. Mes (brolis ir aš) jি pardavėm vos ne bendrapavardžiu Ju-guliu ir jokių pasižadėjimų nepaprašėm. O gaila. Reikėjo prašyti, kad Tavo, Tėti, soudint liепaičių, kurios taip gražiai augo palei taką, neiškirstų. Deja... Sako, kad ir jų nebéra. Šulinys užverstas... Belikę keli laiptų akmenys. Ir senojo ažuolo palaukėje nebéra. Po mūsų tame juodieji gandrai vis dar perejo... Darbar ten nieko nebéra, sako, kartais gyvatė per buvusių kluono vietą nušliaužianti...

Nebesurasi ir kaimynų Čiurlių gyvenimo vietas. O Kepuriai tik dvi sodybėles beturi, žvyrkelis nedaug pasikeitęs per Skapagirų vinguoja, niekas jo netiesina, mažai kas tuo bevažiuoja (yra naujas kelias Kupiškis–Rokiškis).

Nebéra ir pelkės, kuri plėtėjo už tvarto, kur tiek spanguolių priaugdavo, o mes, vairai, ten girtuokles rinkdavom. Su vaikystės draugu Vidmantu Markevičiumi ėjom į tą kalnelį, kur buvo Jūsų (partizanų) apsikasimas, bet jokios žymės neberadom. Tik mintyse mančiau tą vietą, besikūrenančią ugny, didelį katiļą ant jos ir elnio kaiļi ant kartės šalia padžiautą. Jūsų ginklai buvo eglute sustatyti, o jūs nežinia, apie ką kalbėjote. Tai buvo 1944 metų rudo, pats kovų įkarštis...

(keliamas į 8 psl.)

Kitas „Tremtinio“ numeris išeis lapkričio 8 dieną.

Skelbimai

Spalio 25 d. (penktadienį) 12 val. Druskininkų „Atgimimo“ mokykloje (M. K. Čiurlionio g. 92) vyks 11-asis Dzūkijos partizanų dainų festivalis „Laisvės keliai“.

Kviečiame pabūti kartu ir prisiminti dramatišką Lietuvos laisvės kovos kelią, įamžintą dainose.

Paskutinio Aukštaitijos partizano, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriaus, kario savanorio Antano Kraujelio-Siaubūno iškilmingos laidotuvės:

Spalio 25 d. (penktadienį) 14–20 val. atsisveikinimas Vilnius Šv. Ignoto bažnyčios šarvojimo patalpoje.

Spalio 26 d. (šeštadienį) 10–12 val. atsisveikinimas Vilnius Šv. Ignoto bažnyčioje.

12 val. šv. Mišios Vilniaus Šv. Ignoto bažnyčioje.

13 val. karsto išnešimas iš Šv. Ignoto bažnyčios. Vykimas į Antakalnio kapines.

13.30 val. laidotuvės Antakalnio kapinėse, Lietuvos kariuomenės karių laidojimo kvartale.

Spalio 26 d. (šeštadienį) Anykščių r., Androniškyje, įvyks paminklo Aukštaitijos apygardos partizanų vadui Antanui Slučkai–Šarūnui, žuvusiam 1949 m. **spalio 28 d.**, šventinimas.

12 val. šv. Mišios Androniškio bažnyčioje.

13 val. paminėjimas prie paminklo.

Malonai kviečiame dalyvauti.

LPKTS Anykščių filialas

Spalio 26 d. (šeštadienį) kviečiamas LPKS Kauno skyriaus narių ataskaitinės rinkiminis susirinkimas, kuris įvyks skyriaus patalpose (Laisvės al. 39, I a.).

Pradžia **11 val.**

Malonai kviečiame dalyvauti. Grupių įgaliotinių dalyvavimas būtinas.

LPKS valdyba

Spalio 30 d. (trečadienį) visi, kurie esate palaidoję savo artimuosius Šiaulių Ginkūnų kapinėse Tremtiniių sektoriuje, kviečiame ateiti grėbtį lapių. Turėkite darbines pirštines.

Renkamės **11 val.** kapinėse.

LPKTS Šiaulių filialas

Lapkričio 2 d. (šeštadienį) 12 val. LPKTS Šiaulių filialo nariai renkamės Ginkūnų kapinėse prie Didžiojo Kryžiaus pagerbti išėjusiu Amžinybėn. Dalyvaus choras „Tremtinys“.

Atsineškite žvakelių.

Lapkričio 9 d. (šeštadienį) 10 val. Kaune, Laisvės al. 39, vyks TS-LKD PKTF valdybos posėdis, **11 val.** – TS-LKD PKTF tarybos posėdis.

Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Jau galite užsiprenumeruoti „Tremtinį“ 2020 metams

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 26 dienos

bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400,

internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina:

1 mėn. – 3,67; 3 mėn. – 11,02;

6 mėn. – 22,03; 12 mėn. – 44,06 euro.

Tremtinys
www.lpkts.lt

ISSN 2029-509X

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1480 egz. Kaina 0,66 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS

Laiškas tremtyje mirusiam tėvui

(atkelta iš 7 psl.)

Paskui kautynės, žūtys, tremtis. Tik nežinau, ką, Tėti, jautei, kai sužinojai, kad Perkūnas su savo svita ir būriu rusų karievių mus ištremė iš Lietuvos. Ar ramiai buvo Tavo sążinė? Gal pats sau kartojai: kitaip ir būti negalejo.

Ar šiandien, jeigu grįžtu tas laikas, tuo pačiu keliu eitumei? Juk Tavo kapas taip toli nuo Lietuvos, prie jo nebent meška gūdžia žiemą sustoja, apuosto mūsų varganai pastatytą kryžių... Kartais užsuka ekspedicijos dalyviai iš Lietuvos, sustoja ir prie Tavo, Tėti, kapo. Anais metais tokia graži mergaitė, vardu Sigutė, net tvorelę dažiusi. Ačiū jai. O juk netoli ir Rimanto Dichavičiaus tévelio, ir jo senelio aklojo Julijono poilsio vieta. Laikas užtrina jų paliktas pėdas... Tik atmintis gyva. Paskutiniai Tavo, Tėti, pasakyti žodžiai: „Jūs jauni, gal ir sulaunksite nepriklausomos Lietuvos, o mes...“ Ir užspringo gerklėje kartūs žodžiai. Ir tada mes išsiskyrėme, lyg galvodami, kad dar matysemės. Deja... 1969-aisiais, Tavo, Tėte, mirties metais, Tukačiove lankėsi, gal pameni, Rimantas Dichavičius, tada tas berniukas, su kuriuo aš draugavau ir kartu i pirmą klasę éjome, tai jis, jau metuose būdamas, netikėtai pamatė Tave, Tėte, ir paprašė, kad leistumei nufotografuoti (jau tada Rimantas buvo žymus fotografas), o Tu, Tėte, sutikai. Nuotraukoje esi lyg ir pasenės, bet akys gyvos ir mielos. Už Tavęs – barako, o gal Jūsų rastinė siena. Gal toks ir grįžai iš Ildel lagerio. Mes ją išdidiname, iрéminame, o Tavo proanuké Rusnė ir nupiešė. Toks ir likai mūsų atmintyje.

Tikriausiai, Tėte, norėtum žinoti, kas gi per tuos metus vyko Lietuvoje.

1984 metai. Gegužės 3 dieną Panevėžio ligoninėje miršta Mama. Slapčia važiuoju į laidotuves. Mama jau karsste. Tokia rami, tarsi gyvenimo pragaro būtų nemačiusi. Ritualinių paslangu gausėje kalbuosi su legendiniu partizanu Antanu Urbonavičiumi. Jis sakė: tavo téveliui dar ir karstą sukalau. Jam padékoju. Prisimename susitikimus, kaimynus Ašmegas... Dar taip nesenai mačiau ir Antanuko sūnų Bronių, vyrą jau metuose, pasisakė, kad jis savo sūnų senelio, tai yra Adomo, vardu pakrikštijo ir labai stebėjosi, kad aš gerai prisimenu jo senelį Adomą Ašmegą...

1989 metai. Didžioji Sajūdžio ban-ga – Baltijos kelias, skirtas pasmerkti Stalino ir Hitlerio suokalbi, slaptuosius protokolus, kai 1939 metais buvo pasidalinta Europa. Sunku Tau, Tėti, išsivaizduoti gyvą žmonių grandinę nuo Vil-

niaus per Rygą iki Talino – nusidriekusi daugiau kaip šešis šimtus kilometrų. Toje grandinėje mūsų – du milijonai. Ir mes joje netoli Panevėžio (arčiau vietas, kur sustoti galėjom). Visi su gélémis, dar iš lėktuvo jas ant mūsų besibūriuojančiu mêté. Iš Kupiškio sena Volga atvažiavo Irutės brolis Vilius Jonušys su šeima. Visiems susikibti rankomis, – koks tai jausmas! Tik tas, kuris tokioje euforijoje nebuvu – nežino. Tokio renginio net pasaulis iki dabar nera matęs. O jau trisdešimt metų praėjo, bégte prabėgo, o mes vis dar kelyje. Laisvame kelyje...

1990 metai. Kovo 11-oji. Lietuvos Aukščiausioji Taryba atkuria 1940 metais prarastą nepriklausomybę. Tada Jūs ginklo nepakéléte, nors buvai pašauktas. Dabar viskas buvo kitaip. Sulaukėme dainuojančios revoliucijos. Taigi mes dar jauni, kaip, Tėveli, sakei, sulaukėme vėl laisvos, nepriklausomos Lietuvos. Sovietai (dalis) nepatenkinėti. Sukuria blokadą, bet išskapstome...

1991 metai. Sausio tryliktoji. Vilniuje iš Šiaurės miestelio (karinio objekto) rusų kareivai su tankais atvažiuoja paimti Aukščiausiąją Tarybą, televizijos bokštą, esantį Karoliniškėse, netoli mūsų. Radijas ir televizija kviečia šiuos objektus ginti. Mes (aš ir sūnus Virginijus) stačiais laiptais skubame į kalną, juk bokštą mums čia pat. Štai čia ir pamatome visą baimumą – tankai šaudo, traiško žmones, o pro mus su žibanciais durtuva einā voros iš Pskovo atvežtų žudikų. Juk ir Tau, Tėti, teko 1945 metais kautis su enkaviedistais... Jūs veidas nesikeičia ir tikriausiai niekada nesikeis.

Ir laimė: iš Lietuvos išvažiuoja pasikutinis sovietų kariuomenės ešelonas. Lietuva išstoja į pasaulinę gynybos organizaciją, vadinančią NATO, o dar vėliau ir į Europos Sąjungą. Tai mūsų didžiausias pasiekimas. Esame lyg ir sau-gūs... Nors pasaulis neramus. Rusija mūsų nemégsta. Juk mes pirmieji jų atsikratėm... O praeitis – gyva. Kur be-būtum. Ir man gera, kad esu paskutinis iš Kepurių tų išvykių liudininkas, juk visi vienmečiai jau kalnelyje.

Kasmet važiuojame į savo kraštą. Mažai béra ir kitur pažįstamų. Viskas pasikeitė. Ypač Skapiškyje. Nebéra medinio stribų pastato, iš kurio, Tėte, vos antrą kartą nepabėgai. Juk sakei, kad beliko kelis varžtus atsukti ir su vi-som durim virsti ant sargybinio, bet aušo negailestingai rytas. Aną kartą už-éjau į Skapiškio Šv. Hiacinto (Jackaus) bažnyčią, sustojau prie masyvaus piloriaus ir keista: mintyse pamačiau, Tė-

te, Tave, ant vieno kelio klūpantį. Kaip tada, kai mus Sarčiukas nuveždavo į Skapiškį. Paskui esi pasakės, kad pats Dievas Tave gelbėjo ir per kulkų lietu galėjai iš pulko žudikų pabėgti... Bažnyčioje nebéra Dievo stalo, prie kurio, padengto balta staltiese, priimdamovome Komuniją, dabar viskas kitaip. Ir kungas nenusisukęs nuo tikiščių laiko šv. Mišias, o prie jų, esančius bažnyčioje. Šventoriuje tebéra senojo medinė varpinė. Tas pats varpas tebekviečia į pamaldas. Bet jis man primena anuosiaubo laikus, kai prie jos stribai laukė iš bažnyčios išeinančio kunigo Antano Kiečio ir su kitais vežė jį nužudyti. Apie tai esu rašęs knygoje „Išskridusios bitės“. Kiečis mane globojo, net klausdavo, kodėl esu toks neįdegės, o aš atsakydavau, kad miške karves ganau...

Praejo penkiasdešimt tylėjimo metų. Sunku viską beprisiminti, atkurti ar suprasti. Bet kaip ten bebūtų, atmintis senaties neturi. O kokia ateitis – nežinome. Mūsų akyse viskas taip greitai keičiasi, kad nespėjame sekti išvykių. Metai apsisuka, kaip žmonės sako, lyg ant žiedo. Per tuos metus susikaupė ne-mažas archyvas. Daugybė nuotraukų, bet visos be datų. Tai mūsų tuometinis nesupratimas. Tiki viena nuotrauka, da-ryta 1969 metų rudenį, spalio pabaigoje, ir ant jos nera datos, bet ji gerai ži-noma. Tai Tu, Tėte, guli karste, kurį, kaip sakė, Antanas Urbonavičius Tau sukalė. Kitoje nuotraukoje prie Tavo karsto, laidotuvių dieną, stovi saviškiai ir grupė Tukačiovo gyventojų, kurie ra-gavo tyra Tavo šulinio vandenį. Sako, jūr atmintyje likai gyvas...

Ir... Labai gaila, kad Tau, Tėte, neteko matyti, kaip išvargo ir kančių į lais-vę kilo Lietuva, kaip mes ējome į dau-giatūkstantinius mitingus, nešem Trispalvę, dėl kurios galėjai žuti, matėm, kaip ją kėlė į Gedimino kalno bokštą, o mes, susikibę rankomis, su ašaromis akyse, net nesupratome, kas dedasi – negišties laisvėjame? Žinau, kad Tau, Tėte, neužgijo pokario metais padarytos žaizdos, kai gyvą pjaustė vietiniai stribai, kankino kalėjimuose, lageriuose, o mums, mūsų širdyse – toks pat gyvas visi... Tai ir siunčiu Tau, Tėte, trispalvę vėliavę, kad mano draugai, nu-vykę į Tukačiovo kapines, papuoštų Tau, o kartu ir senelės Aniūtės kapą.

Tą jie ir padarė: parvezė žiupsnelį žemės nuo Jūsų tolimojo kapo, kad nors smiltelę užberciu ant Mamytės ir broliuko Linuko kauburėlių. Tokiu būdu būsė visi kartu, arti vieni kitų...

Tavo, Tėte, sūnus Napalys.

Minime Nepriklausomybės kovų metus

(atkelta iš 1 psl.)

Po šv. Mišių, lydimi Ukmergės ir Širvintų šaulių, prie Pavasarinkinkų paminklo susirinko per šimtas žmonių, kur ant šventoriaus sienos buvo atidengta Atminimo lenta šio krašto savanoriams.

Renginyje kalbėjusieji pabrėžė, kad šių didvyrių atminimo išsaugojimas ir jamzinimas yra ne tik pagarba savanoriams, kurie kovojo už Lietuvos nepriklausomybę ir laisvę, bet tai kartu ir is-

torinės atminties išsaugojimas būsimoms kartoms. Atminimo lentą atidengė savanorio Vaclovo Gudonio dukra Stasė Karlienė ir Karolio Kisieliaus anūkas Vytautas.

Iškilmių vedėja, LPKTS Ukmergės filialo pirmininkė Aldona Kalesnikienė džiaugėsi tvirta valstybingumo ir tikėjimo Kiauklių krašto idėja, gražia istorijos išraiška ir dėkojo idėjos sumanytojams – Aleksandrii Masiulionui, Antanui Jasionui, Vaclovui Kalesnikui ir rėmėjams.

Spalio 6 dieną LPKTS Ukmergės filialo nariai dalyvavo Kauno įgulos karininkų ramovėje įdomioje ir prasmigoje konferencijoje „Lietuvos nepriklausomybės kovų atminimo metai“, kurią organizavo LPKTS Kauno filialas.

Nepriklausomybės kovų atminimo jamzinimas, istorinės atminties puoselėjimas – kviečia susitelkti naujiems darbams. Tai ir stengiasi igyvendinti LPKTS Ukmergės filialo nariai.

Uždekl žvakutę savo krašto partizanams

Artėjant Vėlinėms uždegti žvakelę – sena mūsų krašto tradicija. Tačiau lapkričio 1-ają, kai kapinės skėsta gėlių ir žvakių jūroje – gausu vietų, kur tamsu ir tuščia, nors ten atgulė mūsų tautos didvyriai.

Jau septintus metus susibursime akcijai, kurios metu lankomos gyvybes už Lietuvos laisvę paaukojusių žūties vietas, tvarkomi jų kapai ir uždegamos pagarbos žvakutės.

Kviečiame ir jus prisijungti, tokią akciją organizuojant savo krašte, ir net nesvarbu, keliais atminimo vietas aplankysite, svarbu, kad kiekvienas uždegtų bent vieną žvakelę Laisvės kovotojo amžinojo poilsio ar žūties vietoje.

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ,
LPKTS valdybos pirmininkė

Sauliaus Sinkevičiaus nuotr.

Akcija Kaune:

Pradžia: spalio 30 d. (trečiadienį)

17 val. Partizanų alėjoje Kauno seniūnijoje kapinėse. Kviečiame atvykti automobiliais, kad galėtume pavėžti vienus norinčiuosius dalyvauti.

Maršrutas: kryžius tremtiniam E. Fryko g., paminklas Adolfo Ramanauskio-Vanago suémimo vietoje, kryžių kalnelis VI forte, Tremtinių memorialas Petrašiūnų kapinėse.

Kilus klausimams susisiekti el.p. tremtinys.lpkts@gmail.com, tel. 8 614 85 117.

Iniciatyvos organizatorė –
LPKTS valdybos pirmininkė

Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Iniciatyvos globėja –
Kauno miesto tarybos narė
Jurgita Šiugždinienė

Akcija Zanavykijoje:

Išvykimas: lapkričio 2 d. (šeštadienį)
9.30 val. nuo Tremtinių memorialo Šakių kapinėse. Susirinkę pasiskirstysime į grupes, kad būtų aplankytos atminimo vietas visame rajone.

Kilus klausimams susisiekti el.p. tremtinys.lpkts@gmail.com, tel. 8 614 85 117.

Iniciatyvos organizatorė –

LPKTS valdybos pirmininkė

Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Iniciatyvos globėja –

LR Seimo narė **Irena Haase**